

*Секція: Сучасні математичні методи, моделі та інформаційні технології
в економіці.*

*Пудичева Г.О., к.е.н., викладач,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Розвиток енергетичного сектору є основним підґрунтям для економічного розвитку країн та регіонів у сучасних умовах господарювання. Незважаючи на значний потенціал, енергетична безпека України на сьогоднішній день знаходиться під загрозою, оскільки протягом багатьох років енергетична ефективність є досить низькою, а використання здебільшого викопних видів паливно-енергетичних ресурсів ставить економіку в залежність від імпорту. Тому дослідження енергетичного сектору України і, зокрема, виявлення сучасних тенденцій динаміки його розвитку та побудова короткострокових прогнозів є достатньо актуальними.

Аналіз показників енергетичного балансу України за 2007-2014 рр. показує, що за останні роки спостерігаються позитивні зміни в динаміці використання паливно-енергетичних ресурсів [1]. Так, загальний обсяг імпорту первинної енергії скоротився у 2014 р. в порівнянні з 2010 р. на 20,1 % (рис.1). Динаміку даного показника можна доволі надійно (F-критерій = 22,37) і точно ($R^2 = 0,788$) описати за допомогою лінійного тренду (побудовано автором на основі методики [2, с. 13-25]). Якщо виявлена тенденція збережеться протягом двох наступних років, то 2015 та

2016 роки будуть характеризуватися подальшим зниженням обсягів імпорту.

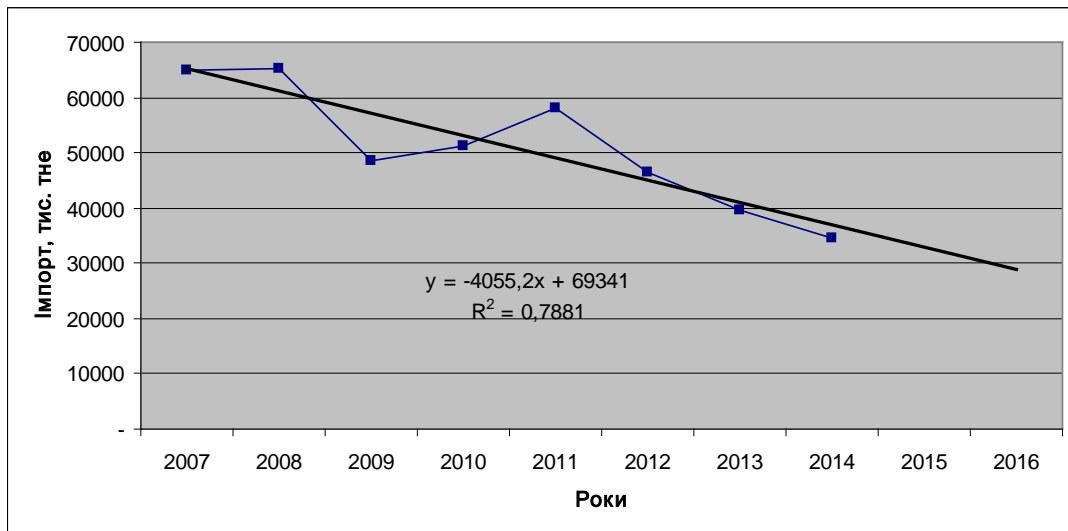

Рис. 1. Обсяг імпорту первинної енергії в Україні за період 2007-2014 рр. та прогноз на 2015-2016 рр.

Окрім цього, динаміка частки імпорту в загальному постачанні енергії протягом останніх років також має тенденцію до зниження. Проведення подальшої виваженої політики в енергетичному секторі з імпортозаміщення енергоносіїв дозволить досягти подальших успіхів в цьому напрямку. На рис. 2 представлено динаміку показника частки імпорту в загальному постачанні енергії в Україні за період 2007-2014 рр. та короткостроковий прогноз на 2015-2016 рр., побудований за допомогою лінійного тренду. F-критерій, що характеризує надійність моделі є доволі високим (18,095), модель достатньо точна (коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,751$).

Варто відзначити, що на рис. 1 та 2 помітні коливання за досліджуваними показниками у 2008-2011 рр., однак понижувальна тенденція до зниження імпорту паливно-енергетичних ресурсів спостерігається достатньо наочно.

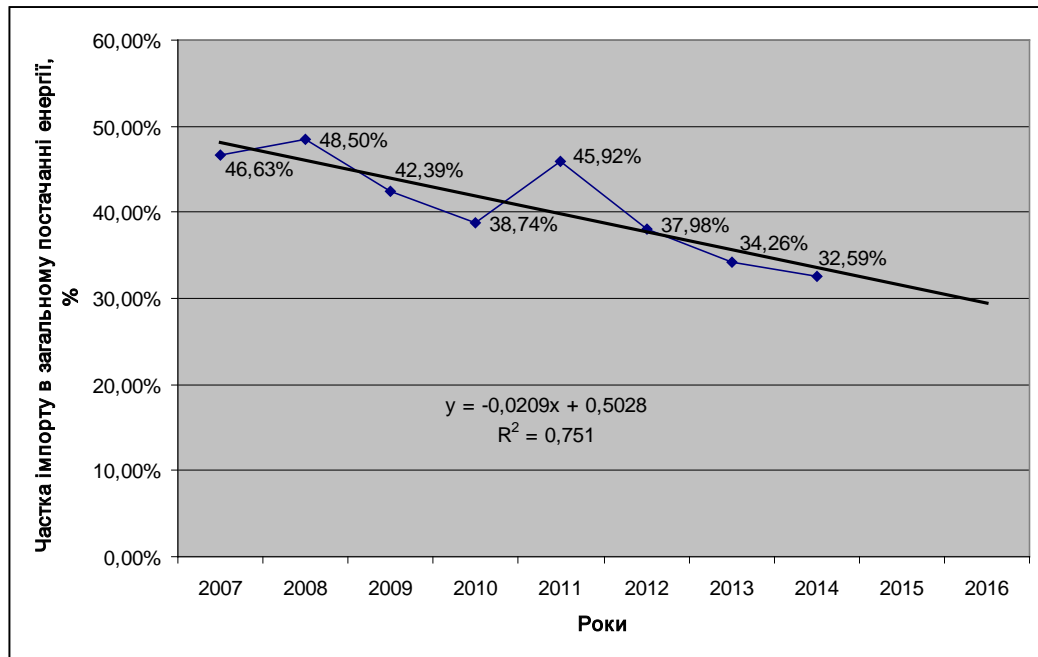

Рис. 2. Частка імпорту у загальному постачанні первинної енергії в Україні за період 2007-2014 рр. та прогноз на 2015-2016 рр.

Останнім часом також можна відмітити позитивні зміни в розвитку альтернативної енергетики. З 2011 р. зростають обсяги постачання енергії, вироблені за допомогою вітрових та сонячних установок (рис. 3).

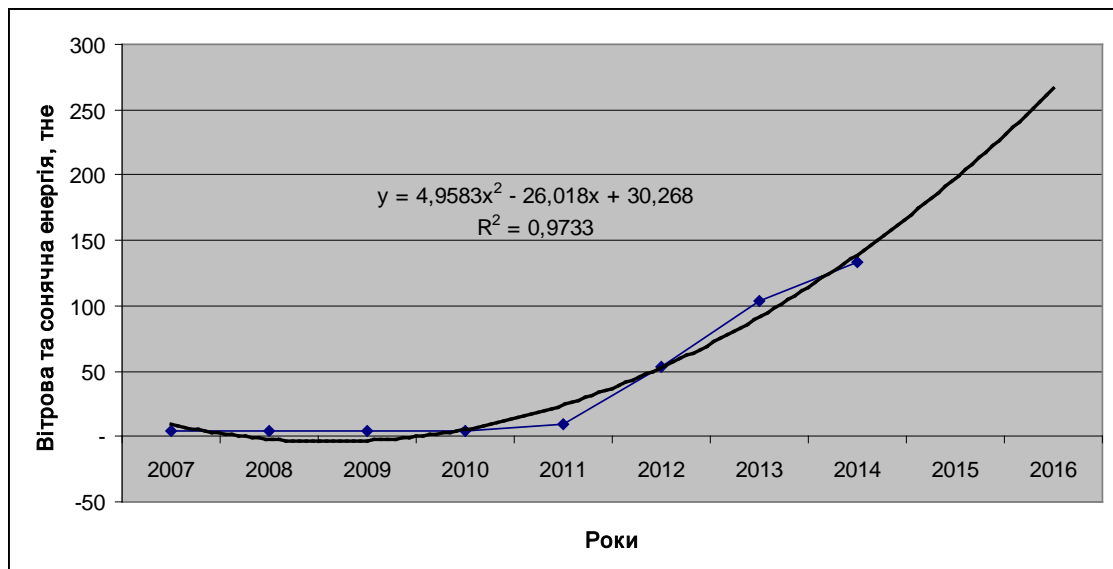

Рис. 3. Обсяги постачання сонячної та вітрової енергії в Україні за період 2007-2014 рр. та прогноз на 2015-2016 рр.

Так, якщо у 2007-2010 р. значення цього показника фіксувалося на стабільному рівні 4 тис. тне, то у 2001-2014 рр. відбулося його стрімке зростання, і у 2014 р. обсяги постачання вітрової та сонячної енергії склали 134 тис. тне, тобто за період з 2010 по 2014 рр. в середньому щорічно обсяги постачання зростали в 2,4 рази. Якщо виявлена за допомогою поліноміального тренду тенденція збережеться і надалі, то у 2015 та 2016 рр. обсяги постачання даного виду енергії складуть відповідно 197,7 та 265,9 тис. тне.

Також необхідно відзначити значне зростання обсягів постачання енергії, виробленої з біопалива та відходів. Динаміку даного показника можна прослідкувати на рис. 4.

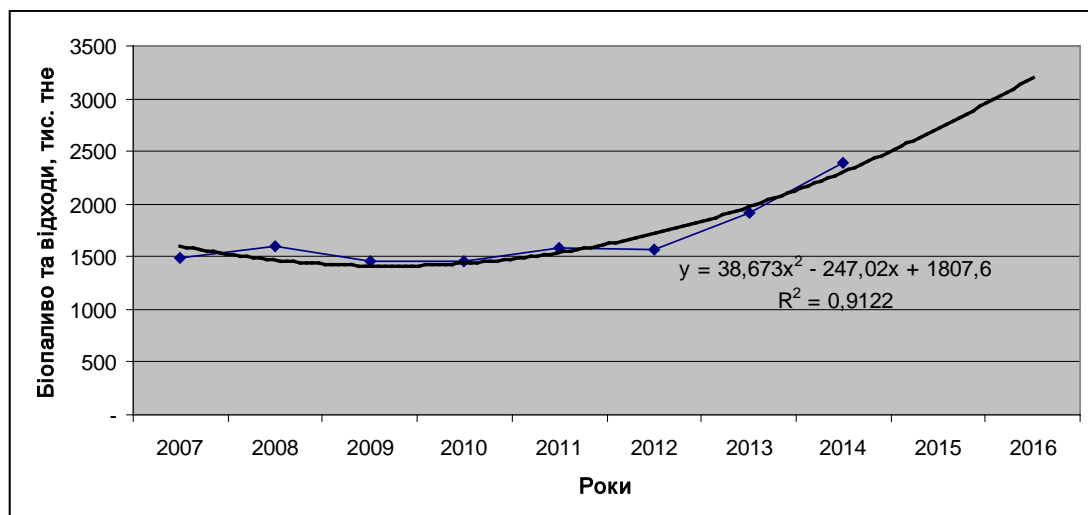

Рис. 4. Обсяги постачання енергії з біопалива та відходів в Україні за період 2007-2014 рр. та прогноз на 2015-2016 рр.

Побудоване рівняння тренду характеризується високою надійністю (F-критерій = 8,12) і точністю ($R^2 = 0,912$). Якщо, виявлена тенденція збережеться в майбутньому, то зростання обсягів постачання енергії з біопалива та відходів будуть продовжувати збільшуватися прискореними темпами.

Таким чином, представлені на рис. 1 – 4 графіки свідчать про наявність позитивних тенденцій у динаміці енергопостачання в Україні, задля посилення яких необхідно розробити та впроваджувати конкретні заходи як на рівні держави, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання.

Оскільки розвиток енергетичного сектору можна охарактеризувати існуванням значної залежності від попереднього розвитку (“path-dependence”), що обумовлює інертність зміни процесів, які відбуваються у ньому [3, с. 81-82], то з впевненістю можна стверджувати, що при вдалій політиці в енергетичній сфері сформовані короткострокові тенденції можуть бути збережені в довгостроковій перспективі. На наш погляд, виявлені тенденції свідчать про те, що сформована попереднім розвитком «інституційна пастка» подолана. Для того, щоб розвиток енергетичного сектору продовжував розвиватися в напрямку підвищення переходу на альтернативні джерела енергії та зменшення імпорту ПЕР, необхідне подальше впровадження дієвих механізмів державного стимулювання. Залучення інвестицій у сферу відновлюваної енергетики, підтримка децентралізації енергозабезпечення, надання пільг та преференцій для стимулювання підвищення енергоефективності сприятимуть забезпеченню енергетичної безпеки та, як наслідок, національної безпеки України.

Література:

1. Енергетичний баланс України [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием : Учебное пособие / А. Г. Янковой. – Одесса: ОНЭУ, ротапринт, 2014. – 250 с.
3. Пудичева Г. О. Залежність від попереднього розвитку (“path-dependence”) української енергетичної системи / О. О. Дегтярьова, Г. О. Пудичева // актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 79–85.